

КРАЇНИ ЄВРОПИ НАПРИКІНЦІ ХVІІІ – НА ПОЧАТКУ ХІХ СТ.

1. Революція кінця ХVІІІ ст. у Франції.
2. Імперія Наполеона Бонапарта.
3. Віденський конгрес.

Франція наприкінці XVIII ст.

Абсолютна монархія на чолі з королем
Людовіком XVI

Втрачено Канаду та вплив у Індії, французька
армія розгромлена в Семирічній війні (1756-1763)

Людовик XVI

Економічний розвиток

- аграрна країна із 25-мільйонним населенням
- переважна більшість селян були особисто вільними, але земля належала сеньйорам
- селяни виконували численні грошові й натуральні повинності
- поширене мануфактурне виробництво
- промислова революція у Франції ще не відбулася
- активний розвиток зовнішньої торгівлі з колоніями в Африці та Новому Світі
- гальмування внутрішньої торгівлі через відсутність єдиної системи ваги та міри
- спалахували «хлібні бунти»

Соціальний розвиток

ПЕРШИЙ СТАН
ДУХІВНИЦТВО

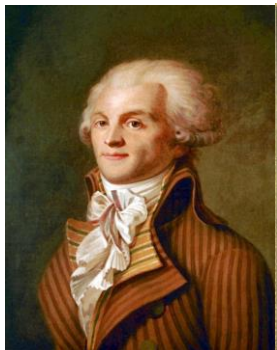
ДРУГИЙ СТАН
ДВОРЯНСТВО

ТРЕТІЙ СТАН

1 етап - ПОЧАТОК РЕВОЛЮЦІЇ (14 ЛИПНЯ 1789-10 СЕРПНЯ 1792)

- ✓ **Травень 1789 р.** – скликання Генеральних штатів для ухвалення нових податків.
- ✓ Представники третього стану відкинули становий принцип голосування і заявили про створення **Національних зборів** (згодом перейменовані на **Установчі збори**), до яких приєдналася частина духовенства і дворянство.
- ✓ **14 липня 1789 р.** парижани захопили в'язницю Бастилію, що стало початком революції.
- ✓ **4 серпня 1789 р.** скасовані без відшкодування панське право полювання і так звані особисті повинності селян, у тому числі панщина. Поземельні платежі підлягали викупу.
- ✓ **26 серпня 1789 р. прийнято ДЕКЛАРАЦІЮ ПРАВ ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА.**
- ✓ Скасовано внутрішні митні збори та цехи.
- ✓ Запроваджена єдина система оподаткування.
- ✓ Церковні землі оголошені національним майном.
- ✓ Запроваджено цивільний шлюб і громадянська реєстрація актів народження.
- ✓ **1791 р.** – прийнято **конституцію**, що затвердила конституційну монархію у Франції та парламент – **Законодавчі збори**.
- ✓ Популярні політичні клуби – **Клуб якобінців** (М. Робесп'єр) та **Клуб кордельєрів** (Ж.Дантон, К.Демулен)

М. Робесп'єр

К.Демулен

Ж.Дантон

назва	Походження назви	Представники
Жирондисти	від департаменту Жиронда, звідки була більшість депутатів	<ul style="list-style-type: none"> • помірковані буржуа-республіканці
Якобінці	від бібліотеки монастиря Св. Якоба, де проходили засідання	<ul style="list-style-type: none"> • Радикальні революціонери • Представники середньої та дрібної буржуазії
Монтаньяри	Від місця, де сиділи депутати – верхні ряди – Гора	<ul style="list-style-type: none"> • Депутати Парижа, обрані під впливом революції, радикально налаштовані
Роялісти	Від фр. <i>Royal</i> - королівський	<ul style="list-style-type: none"> • Представники аристократії та духовництва • Виступали на захист монархії
Фельяни	Від назви монастиря ордену фенів, де проходили засідання	<ul style="list-style-type: none"> • Конституційні монархісти • Представники великої буржизії

РЕЗУЛЬТАТ

Ліквідовано основні залишки феодальної системи

Відкрито шлях прискореному капіталістичному розвитку Франції

Наростання політичної боротьби

II етап - ВСТАНОВЛЕННЯ РЕСПУБЛІКИ (10 СЕРПНЯ 1792 – 2 ЧЕРВНЯ 1793)

1792 р. – початок створення Першої антифранцузької коаліції Австрії та Пруссії проти Франції. Король розраховував на допомогу інтервентів для відновлення своєї влади

10 серпня 1792 р. – повстання Комуни Парижу, очолюваної якобінцями. Короля Людовіка XVI та його родину заарештовано

21 вересня 1792 р. – розпочав роботу Національний Конвент. Францію проголошено республікою

21 січня 1793 р. – за вироком Конвенту *страчено Людовіка XVI*

1792-1793 рр. – Франція здобула серію перемог на фронтах; водночас розширюється антифранцузька коаліція (приєдналися Англія, Іспанія, Сардинія, Неаполь, підтримала Росія)

Політичні угруповання Конвенту

- монтаньяри (якобінці) – виступали за світову революцію, обмеження великої власності та вільної торгівлі.
- незалежні депутати.
- жирондисти – вважали революцію закінченою з проголошенням республіки.

Економічну кризу не подолано

Добровольці залишали армію

У Вандеї розпочався роялістський заколот

III етап – ЯКОБІНСЬКА ДИКТАТУРА (2 ЧЕРВНЯ 1793 – 27 ЛИПНЯ 1794)

31 травня – 2 червня 1793 р. – антиурядове повстання в Парижі, очолюване яacobінцями

Яacobінський конвент прийняв **Конституцію 1794 р.**, що впровадила загальне виборче право, право на освіту, працю та соціальне забезпечення

Конституція не набула чинності через ускладнення внутрішнього і зовнішнього становища Франції. В країні встановлено **яacobінську диктатуру**

- **Якобінська диктатура** - період найвищого піднесення революції, найбільш глибоких перетворень в країні, але водночас і період масових репресій і кривавих розправ зі справжніми та вигаданими ворогами республіки.

- **Якобінці ввели:**

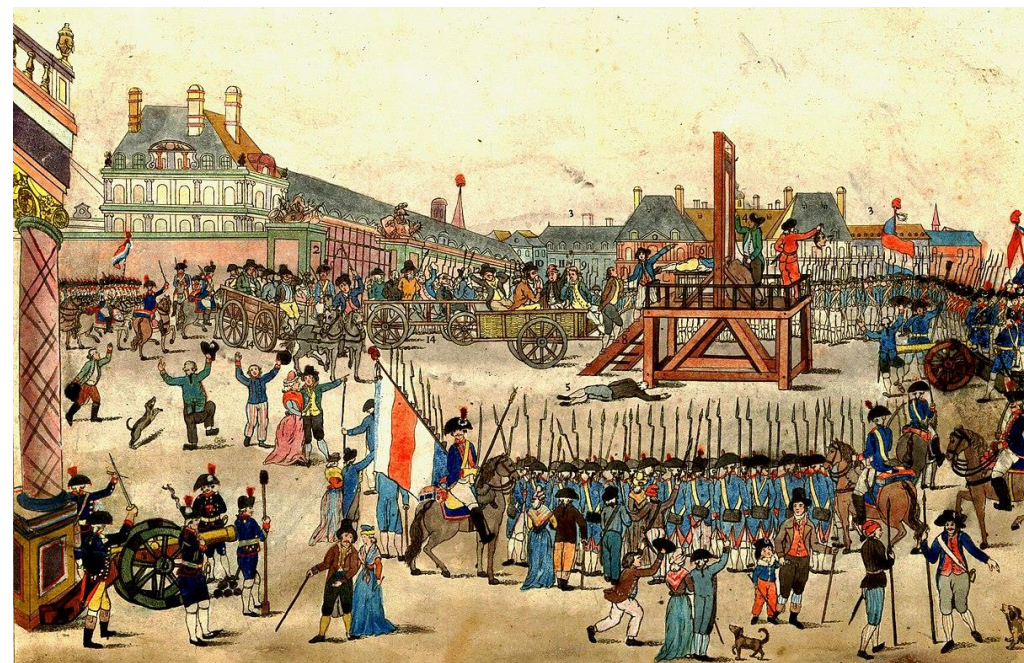
1. смертну кару за спекуляцію хлібом, встановили тверді ціни на всі товари першої необхідності
2. **17 липня 1793 року** Конвент прийняв декрет про ліквідацію всіх феодальних повинностей. – французи, єдині в Європі безкоштовно одержали землю, що раніше належала аристократії і церкві.
3. Ввели в дію Вантозькі декрети, про відчуження у ворогів нації майна і його перерозподіл на користь народу (порушення принципу недоторкання приватної власності)

М.Робесп'єр

Ж. Марат

ЗАХОДИ ЯКОБІНЦІВ

- ліквідація феодальних повинностей
- замість християнства було проголошено культ розуму
- скасування боргів селян
- розпродаж земельних володінь емігрантів
- запроваджено новий революційний календар
- встановлено максимум цін
- масові страти

Франція в період Директорії (1795–1799)

- Директорія потерпала від корупції та поганого управління
- Населення Франції ще більше збідніло й розчарувалося в урядові
- Незважаючи на труднощі й запеклу боротьбу, французів переповнювали сильні національні почуття, вони пишалися відданістю Франції
- Національну гордість підживлювали військові успіхи в боях з арміями країн антифранцузької коаліції
- Нація мала в особі генерала Наполеона Бонапарта сильного військового лідера і державного діяча

IV етап – ТЕРМІДОРІАНСЬКИЙ РЕЖИМ (9 термідора (липня) 1794 – 9 листопада 1799)

- ✓ **9 термідора 1794 р.** – переворот організований депутатами Конвенту. Робесп'єр та його найближче оточення захоплені і страчені
- ✓ Звільнені політичні в'язні
- ✓ Скасовано максимум цін, що призвело до зростання інфляції
- ✓ **1795 р.** – нова **Конституція**:
 - виконавча влада належить Директорії з 5 осіб
 - закріплені всі антифеодальні заходи революції, повертатися емігрантам, а конфісковано в них майно не підлягало поверненню.
- ✓ **13 вандем'єра IV року (5 жовтня 1795 р.)** – заколот роялістів (прибічників королівської влади), придушений за допомогою генерала **Наполеона Бонапарта**
- ✓ Змінився характер війни проти антифранцузької коаліції: **1795 р.** війни стали завойовницькими
- ✓ **9 листопада 1799 р. (18 брюмера)** – державний переворот, прихід до влади Наполеона Бонапарта. Завершення революції

Встановлення влади великої буржуазії

Відкрито шлях до встановлення
одноособової диктатури

Завершення революції

ПЕРЕВОРОТ 18 БРЮМЕРА 1799 Р.

ПРИЧИНИ

Військові поразки Директорії

Активізація опозиції Директорії

Народне невдоволення соціально-економічної політикою Директорії

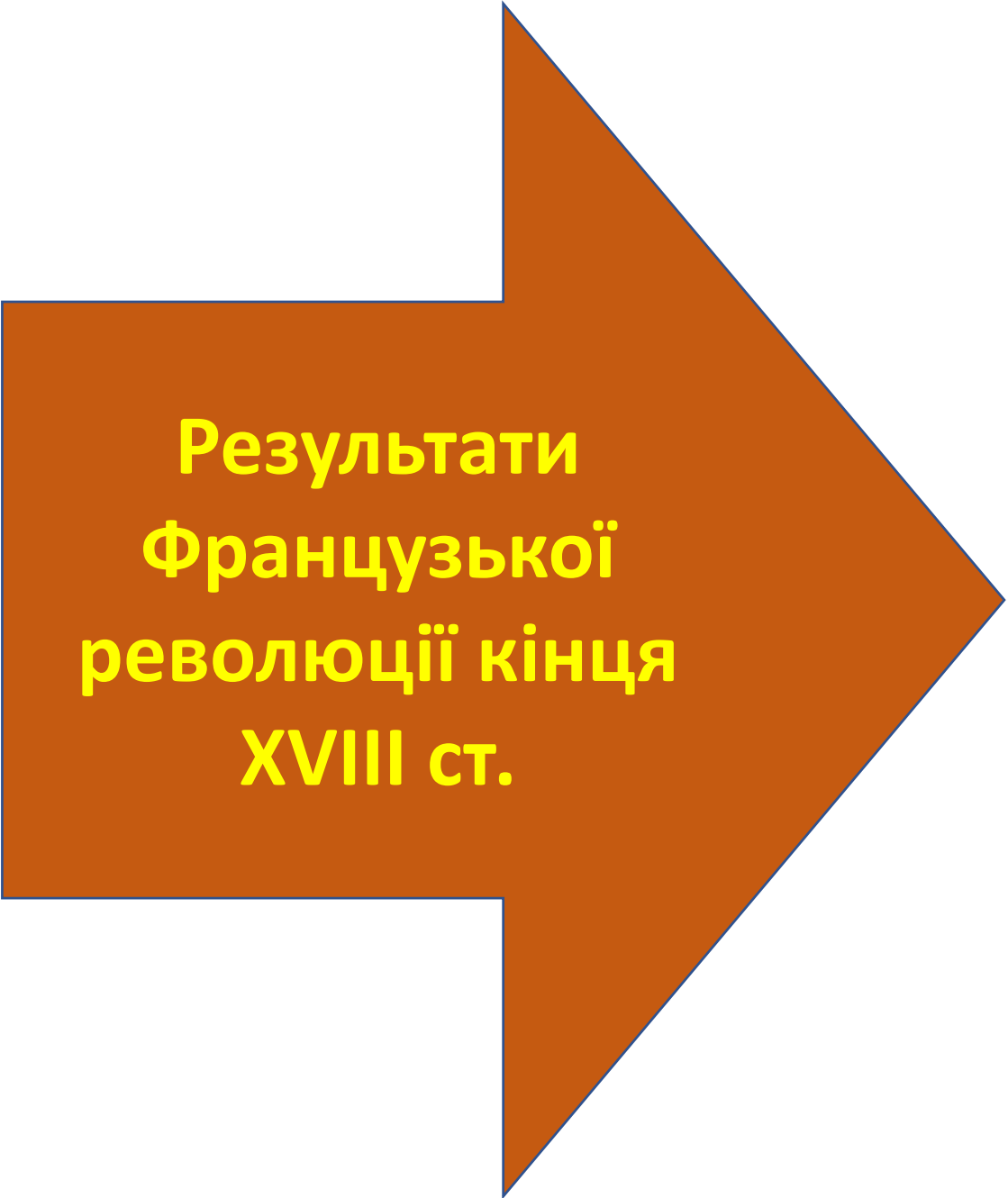
Прагнення буржуазії установити владу «сильної руки» – впливового генерала **Наполеона Бонапарта**

За участю членів Директорії – Е.Ж.Сієйеса, Р.Дюко підготовлений державний переворот

9 листопада (брюмера) 1799 р. – Наполеон розігнав Законодавчий корпус

Для формального дотримання законності видано – декрет про передання влади 3 консулам – Е.-Ж.Сієйесу, Р.Дюко та Наполеону Бонапарту

Результати Французької революції кінця XVIII ст.

- ❖ Стала найбільшим соціальним переворотом Нового часу
- ❖ Мала значний вплив на розвиток не тільки Франції, а й усієї Європи
- ❖ Ліквідувала «старий порядок»: абсолютизм, залишки феодальних відносин, становий поділ суспільства
- ❖ Проголосила невід'ємні права людини і громадянина, започаткувала формування правової держави і громадянського суспільства
- ❖ Створила умови для промислового перевороту
- ❖ Політична та економічна влада повністю перейшла до буржуазії
- ❖ Продемонструвала небезпеку терору й перетворення його на засіб розв'язання суспільних проблем

ІДЕЇ ФРАНЦУЗЬКИХ ПРОСВІТНИКІВ

Просвітники	Ставлення до			
	людини	держави	приватної власності	релігії та церкви
Монтеск'є	Свобода слова, преси, зборів, віротерпимість, рівність перед законом	Виступав за: <ul style="list-style-type: none"> конституційну монархію розподіл влади на 3 гілки проти революції 	Недоторканість приватної власності	Відокремлення церкви від держави
Вольтер	Свобода та рівність всіх у правах	Виступав за освічений абсолютизм	Повага до приватної власності	<ul style="list-style-type: none"> Критикував церкву Релігія потрібна, щоб тримати народ в покорі
Руссо	Рівність в правах	Прибічник республіки дрібних власників	Обмеження приватної власності	Противник католицької церкви
Дідро	Віротерпимість, майнова рівність	Виступав за обмежену монархію	Недоторканість приватної власності, «економічна свобода»	Критикував церкву і релігію, але визнавав Бога; потрібна нова «природна релігія»

ЗАВОЮВАННЯ ФРАНЦІЇ 1795 – 1799 РР.

Г.Нельсон

ВІЙНИ ФРАНЦІЇ у ПЕРІОД ДИРЕКТОРІЇ та КОНСУЛЬСТВА

1795

- Лівий берег Рейну і частина Бельгії
- На території Голландії створена залежна від Франції Батавська республіка

1796-1797

- Підкорено майже всю Італію, Швейцарію, Іонічні острови

1798

- Формування Другої коаліції (Англія, Австрія, Росія, Туреччина)
- Похід російських військ під командуванням О.Суворова змусив французів залишити Італію
- Російська ескадра адмірала Ф.Ушакова звільнила Іонічні острови

1798-1799

- 1798 р. – англійський адмірал Нельсон знищив французький флот в Абукірі на узбережжі Єгипту, що погіршало становище французького війська

ІМПЕРІЯ НАПОЛЕОНА БОНАПАРТА

КОНСУЛЬСТВО У ФРАНЦІЇ

Зовнішня політика

- Влада Наполеона поширилась майже на всю Італію, значну кількість німецьких держав, Бельгію, Голландію
- У **1803 р.** Наполеон відновив війну з Англією, розпочав підготовку вторгнення на Британські острови

Мета

- Створення твердої централізованої влади
- Сприяння розвитку промисловості і сільського господарства
- Боротьба з Другою коаліцією

Організація влади

Внутрішня політика

- Прийняття нової Конституції, яка наділила Наполеона посадою першого консула та владою на 10 років
- Переслідування політичних противників режиму, закриття критичних періодичних видань
- Ліквідація місцевого самоврядування
- Засновано Французький банк, укріплено національну валюту – франк
- Укладено **конкордат** (угоду) з Папою Пієм VII: *католицизм проголошений релігією більшості французів. Папа визнавав розпродані церковні землі законною власністю їх нових власників, а Наполеон призначає єпископів, яких потім затверджує Папа.*
- З 1802 р. Наполеон шляхом плебісциту довічно призначений Першим Консулом

ПОСИЛЕННЯ ОДНООСОБОВОЇ ВЛАДИ НАПОЛЕОНА

ВСТАНОВЛЕННЯ ІМПЕРІЇ У ФРАНЦІЇ

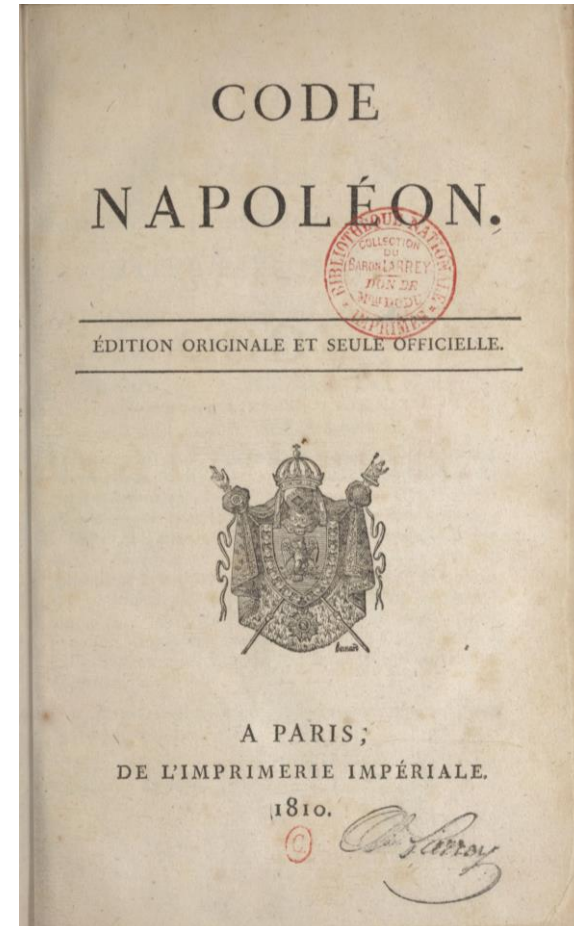

1804 р.

- Наполеон проголосив себе імператором французів
- Прийнято Цивільний кодекс («кодекс Наполеона»)

1808 р.

- Запроваджено торговельний і Кримінальний кодекси

АНТИФРАНЦУЗЬКІ КОАЛІЦІЇ

№ коаліції	Рік створення	Держави, які увійшли до її складу	Причина розпаду
1	1792	Австрія, Пруссія, Росія, Велика Британія, Іспанія, Голландія, Туреччина, Сардинське королівство, Неаполь, Баварія	Вихід із коаліції Австрії, яка уклала мирний договір із Францією у Кампо-Форміо після успішного італійського походу Наполеона
2	1798	Велика Британія, Росія, Австрія, Туреччина, Іспанія, Королівство обох Сицилій	Вихід із війни Росії через незгоди між союзниками у питанні розподілу італійських територій, звільнених О. Суворовим
3	1805	Велика Британія, Росія, Австрія, Королівство обох Сицилій, Туреччина, Швеція, Данія	Вихід із війни Австрії, яка була розгромлена Наполеоном у битві під Аустерліцем
4	1806	Пруссія, Росія, Велика Британія, Швеція	Укладення Тільзйтського миру між Францією та Росією
5	1809	Велика Британія, Австрія, Іспанія	Укладення Шеннбрунського мирного договору між Францією та Австрією
6	1813	Велика Британія, Росія, Австрія, Пруссія, Швеція, Іспанія, Португалія	Мета створення була виконана: Наполеон був розгромлений у битві під Лейпцигом, у Франції було реставровано династію Бурбонів
7	1815	Росія, Велика Британія, Пруссія, Австрія, Швеція, Іспанія	Завдання створення коаліції було виконане: війська Наполеона були розбиті під Ватерлоо, Бурбони знову повернулися до Франції

Мета коаліцій – вигнання французьких військ з Німеччини, Італії, Швейцарії, Голландії; Реставрація в цих країнах монархічних режимів

ВІЙНИ НАПОЛЕОНІВСЬКОЇ ФРАНЦІЇ

МЕТА НАПОЛЕОНА

- Зміцнення влади новими перемогами
- Пограбування захоплених територій
- Нав'язування вигідних Франції торговельних договорів
- Встановлення панування Франції у Європі

ПЕРЕДУМОВИ ПРЕМОГ АРМІЇ НАПОЛЕОНА

- Франція формувала армію на основі загальної військової повинності
- Артилерія і французька зброя були кращими ніж в Європі
- На командні пости висувалися найобдарованіші офіцери
- Наполеон розвинув ведення війни за допомогою масових армій шляхом взаємодії піхоти, артилерії та кавалерії, розробив тактику колон розсипного строю

РЕЗУЛЬТАТИ ВОЄН

- Збільшено територію власне Франції шляхом приєднання більшої частини Нідерландів, Німеччини, Італії, Швейцарії
- З'явилося чимало нових держав пов'язаних із Францією (королівство Голландія, Рейнський союз, Велике герцогство Варшавське)
- Поразки від Наполеона змушували уряди тих держав, що зберегли незалежність, проводити буржуазні реформи
- Революційних змін не зазнали лише Британія, скандинавські держави, Росія та Туреччина

Війни наполеонівської Франції

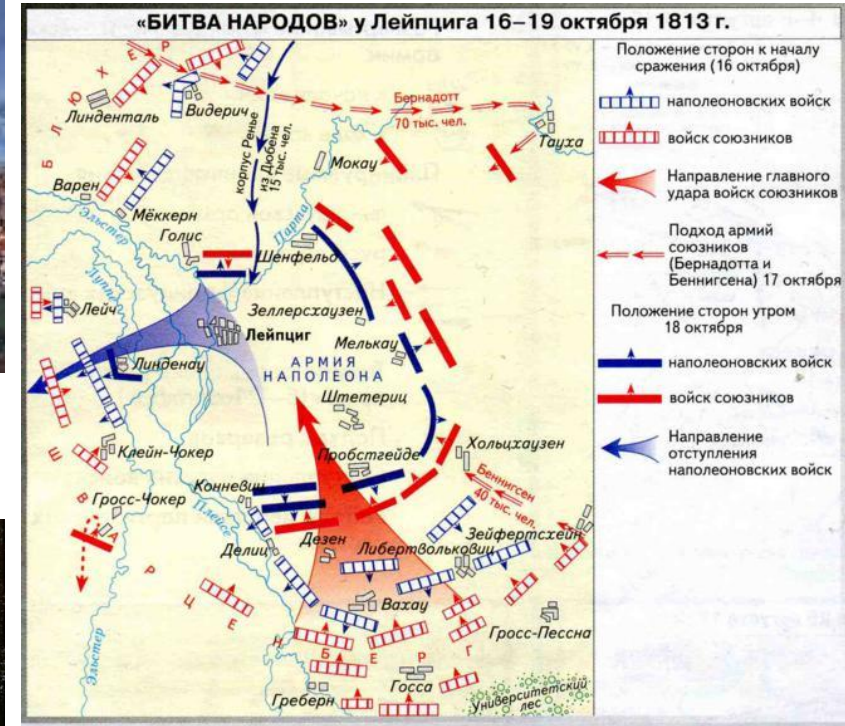
<https://www.youtube.com/watch?v=nXrgFssHOk0>

ПАДІННЯ ІМПЕРІЇ НАПОЛЕОНА

- ✘ Створення Наполеоном нової армії.
- ✘ Утворення шостої антифранцузької коаліції у складі Росії, Великої Британії, Пруссії, Австрії, Швеції, Іспанії, Португалії.
- ✘ 16 – 19 жовтня 1813 року – битва під Лейпцигом.
- ✘ Поразка армії Наполеона та повернення її на територію Франції.
- ✘ Наслідки: розпуск Рейнського союзу, ліквідація Вестфальського королівства, ліквідація французького панування в німецьких землях, Голландії

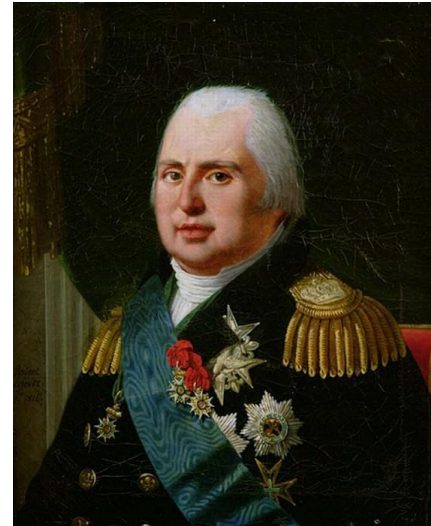
БИТВА ПІД ЛЕЙПЦИГОМ АБО «БИТВА НАРОДІВ» (16-19 ЖОВТНЯ 1813)

6-19 жовтня під Лейпцигом в «Битві народів» французи були розбиті і відійшли за Рейн. Союзники запропонували мир з умовою повернення Франції в кордону 1792 р, але Наполеон відмовився
1 березня 1814 Росія, Англія, Пруссія та Австрія підписавши Шюмонський трактат, зобов'язалися виставити проти Франції по 150 тис. солдатів.

Наполеон зрікся престолу і був засланий на о. Ельба, наданий йому в довічне володіння

1814 р. - вступ союзників до Парижа, королем проголошено **ЛЮДОВІКА XVIII**

ПРИЧИНИ КРАХУ ІМПЕРІЇ НАПОЛЕОНА

Погіршення стану фінансів, сільського господарства, запроваджених континентальною блокадою

Ускладнення відносин із завойованими країнами через необхідність утримувати армію Наполеона

Зростання у французькому суспільстві втоми від безперервних воєн і рекрутських наборів

Прагнення Наполеона встановити контроль над всією Європою

Нищівна поразка наполеонівської армії в Росії

«100 ДНІВ» НАПОЛЕОНА

Незадоволення аристократії революційними змінами, закріпленими законодавчо

1 березня 1815 р. Наполеон висадився на Північному березі Франції з невеликим загonom

Королівські війська перейшли на його бік. Король емігрував. Наполеон увійшов до Парижа

Утворилась 7-ма коаліція європейських монархій: Англія, Пруссія, Росія, Австрія, Швеція Іспанія

18 червня 1815 р. наполеонівська армія остаточно розгромлена під Ватерлоо. Союзники зайняли Париж

Наполеон знову зрікся престолу; решту своїх днів він провів на о. Святої Єлени

ВІДЕНСЬКИЙ КОНГРЕС (ВЕРЕСЕНЬ 1814 – ЛИПЕНЬ 1815)

ВІДЕНСЬКА СИСТЕМА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН - структура міждержавних відносин у Європі, яка склалась після війн Наполеона I (1799-1814-1815) і проіснувала з серйозними модифікаціями до Першої світової війни.

Ця система ґрунтувалась на спільній згоді наймогутніших європейських монархій відносно територіального і політичного статусу-кво в Європі і унеможливила появу одного безсумнівного лідера. Вона передбачала можливість колективного втручання в справи тих держав, яким загрожували революції, а також можливість дипломатичних консультацій з територіальних та інших проблем.

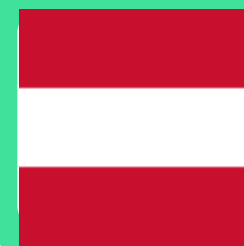

- РОСІЯ
- ВЕЛИКА БРИТАНІЯ
- АВСТРІЯ
- ПРУССІЯ

Завершальний акт Віденського конгресу закріпив результати переділу Європи і колоній між країнами-переможницями

 отримала Царство Польське, зберегла приєднану раніше Фінляндію і Бесарабію. Повертала Австрії Тернопільщину. Австрія повертала Росії Холмщину і Підляшшя

 розширила свою гегемонію в Європі, зберегла торгіву і морську перевагу і затвердила за собою частину колоній Голландії і Франції. Найважливішими з них були о. Мальта, Капська колонія на півдні Африки та о. Цейлон

 закріпила свій вплив над північно-східною Італією (Ломбардією, Венецією) і малими італійськими герцогствами, а також отримала перевагу в Німеччині

 збільшилася на північну Саксонію і Познань, придбала також Рюген і шведську Померанію, одержала найважливіші за економічним розвитком і стратегічним положенням області Німеччини - Рейнську провінцію і Вестфалію

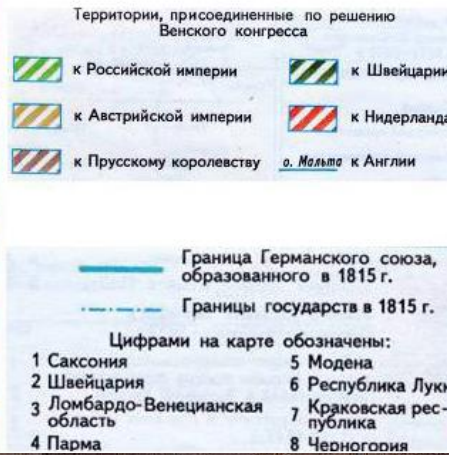
ГОЛОВНІ РЕЗУЛЬТАТИ ВІДЕНЬСЬКОГО КОНГРЕСУ

відновлення феодального устрою (існував у Європі до Великої французької революції)

створення стійких гарантій проти гегемонії у Європі однієї держави (затвердження військової поразки Франції)

закреплена переділу територій Європи і колоній в інтересах держав-переможниць

Территориальные решения
Венского конгресса

СВЯЩЕНИЙ СОЮЗ 1815 Р.

УЧАСНИКИ

- Росія, Пруссія, Австрія

МЕТА

- Підтримка принципу законності;
- Охорона феодально-абсолютистських порядків. Учасниці мали право втручатися у внутрішні справи інших держав

ДІЯЛЬНІСТЬ

- Каральні операції в Неаполі та П'ємонті. Придушення революції в Іспанії

Союз трьох монархів - переможців Наполеона

Александр I

Причини утворення священного союзу

Небезпека зі сторони Франції у разі відновлення бонапартистського режиму.

Можливість розгортання революційних і національно-визвольних рухів.

Конгреси священного союзу

Назва	Рік
Аахенський конгрес	1818р.
Конгреси у Троппау і Лайбахе	1820-1821рр.
Конгрес у Вероні	1822р.